

4. Итоги-2019: Награды казахстанского кинематографа – URL: режим доступа: https://www.inform.kz/ru/itogi-2019-nagrady-kazahstanskogo-kinematografa_a3599895 (дата обращения: 13.02.2020).

Шанықұл Д.Е., 3курс (Академик Е.А. Бөкетов атындағы ҚарМУ)
Ғылыми жетекші – ғ.м., оқытушы Алдабергенова А.Т

ҚАЗАҚСТАН ЭКОНОМИКАСЫНДАҒЫ КАСПИЙ ТЕҢІЗ ПОРТЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Ақтау теңіз порты (Қазақстан) Каспий теңізінің шығыс жағалауында бірнеше халықаралық көлік дәлізінің қиылысында орналасуы мемлекеттің дауында стратегиялық маңызға ие және Иран, Түркия, Ресей және Әзірбайжан бағытында шығыстан батысқа, солтүстіктен оңтүстікке және кері қарай жылына он екі ай және таулігіне жиырма төрт сағат жүк тасымалын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Түрікменстанмен де біраз жүк айналымы бар. Порт қуаттылығын арттыру Қазақстанның әлемдік стратегиялық бағдарламалар шеңберінде халықаралық жүк айналымына қызмет көрсету процесінің белсенді қатысушысы болуына мүмкіндік береді.

Ақтау порты экспорттық-импорттық жүк тасымалдаумен және транзитпен байланысты орындайды. Каспий портындағы жүк тасымалындағы үлес-24,5%. Ақтау порты арқылы жүктерді сату көлемі 2016 жылы 5844 мың тоннаны құрады, 2015 жылдың көрсеткішіне жетті (5 895 мың тонна). 2016 жылы отандық теңіз көлігімен 3083 тонна жүк тасымалданды, бұл 2015 жылға қарағанда 7% - ға артық.

2015 жылы Азиядан Еуропаға және Таяу Шығыс елдеріне жүктерді кедергісіз транзиттік тасымалдауға мүмкіндік беретін мультимодальды көлік дәлізін құру жөніндегі жаһандық мемлекеттік жобаның старты болып табылады.

Қазіргі таңда Қазақстан Республикасында қарқынды жұмыс атқарып тұрға екі порт бар, Ақтау теңіз сауда порты және Құрық теңіз порты.

Ақтау теңіз сауда порты бүгінде:

- “Қазақстан темір жолы” компаниясының құрамына кіреді
- НҰРЛЫ ЖОЛ мемлекеттік бағдарламасына бағытталған
- DP World компаниясымен бірігіп жұмыс жасайды
- “Жаңа жібек жолы” жобасының бір бөлігі болып табылады

- Контейнерлік тасымалды қосқанда транзиттік тасымалды дамыта отырып, қызмет бағытын артараптандыруда

- Транскаспий халықаралық көлік маршрутының (ТХКМ) қатысушысы
- Теңіз порттары мен айлақтардың халықаралық қауымдастығы (ТПАХҚ) мүшесі

"YDD Corporation" АҚ Бас директорының орынбасары Жылбаев ТМТМ маршрутының жоғары тиімділігін атап өтті. Спикердің айтуынша, 2019 жылдың қарашасынан бастап компания өз жүктерін Қарағандыдан Поти портына тасымалдауды бастады. Осылайша, екі айда 70 контейнерде 2000 тонна ферросилиций тасымалданды.

Порт қызметінің қорытындысы бойынша 2019 жылы терминалдан ТМТМ бағыты бойынша 110 контейнерлік пойыз жөнелтілді, контейнерлердің жалпы саны 8157 TEU құрайды. [1]

Құрық порты Қытай, Қазақстан арқылы өтетін Каспий теңізімен шығып Әзербайжанға, Грузияға, одан әрі Түркия мен Еуропаға жалғайтын Транскаспий халықаралық көлік бағдарының желісінде орналасқан.

Биылғы жылы Құрық теңіз порты арқылы 2,5 миллион тонна жүк тасымалдау жоспарланып отыр. Бұл өткен жылмен салыстырғанда 1 миллион тоннаға артық.

Құрық портының паромдық кешені Елді халықаралық көлік дәліздерімен байланыстыратын логистикалық тізбектің құрамына кіреді. Бұл жүктерді жеткізу мерзімін азайтуға, тасымалдау процесін жеңілдетуге және тауардың құнын төмендетуге мүмкіндік береді. Құрық портының паромдық кешені елдің экспорттық және транзиттік әлеуетін, көлік дәлізінің бәсекеге қабілеттілігін дамытады, мультимодальды тасымалдарды арттырады. Қазақстанның инфрақұрылымы Еуразиялық халықаралық сауда ағынына қосылады.

2016 жылдың желтоқсанында Құрық портында паром терминалының алғашқы іске қосу кешені жұмысын бастады. Бүгінгі таңда 420 мың тонна жүк сатылды. Екі жыл бұрын іске қосылған екінші Қазақстандық теңіз порты еліміздің транзиттік және экспорттық әлеуетін дамытуға үлкен үлес қосуда. Бүгінгі таңда Еуропаға айлақтан, Қазақстанның ғана емес, Қытай мен Орталық Азия

елдерінің тауарлары тасымалданады. Солтүстік облыстардан жеткен 28 вагон астық, Қытайдан әкелінген 4 вагон мата мен 8 вагон томат пастасы енді бірер сағатта кемелерге тиеліп, Әзірбайжан астанасы Бакуге аттанады. Жолдың ұзақтығы 18 сағат. Әрі қарай Еуропа нарығына шығарылады. Қазір портта екі бірдей теміржол айлағы жұмыс істеп тұр. Әрқайсысы тәулігіне 50 вагон сыйымдылығы бар төрт бригадасы бар кемеңі қабылдай алады және жібере алады. Өткен жылы осы паромдық кешен арқылы 210 кеме тасымалданды. 2018 жылы Құрық портында Мемлекет басшысының қатысуымен автомобиль құрамы ашылды. Ол жылына жиырма мың автомобиль қабылдай алады. 2018 жылы тасымал көлемі 2017 жылға қарағанда 10% көп болды. Ол 1 млн 610 мың тонна. Бұл портта бір жыл ішінде 453 кеме өңделді. Елімізде екінші теңіз портының іске қосылуы өңірдегі бірқатар әлеуметтік мәселелерді шешуге мүмкіндік берді. Қазір, жаңа портта 300-ге жуық адам жұмыс істейді. Қазіргі уақытта тек Әзірбайжан порттымен жұмыс істеуде, Басшылар басқа порттармен байланысты одан әрі ұлғайтуды жоспарлап отыр. Осылайша, жылдық қуаты 6 миллион тонна Құрық порты келесі жылы өз жұмысын толық көлемде бастайды. [2]

2016 жылы ішкі су көлігімен 1 267 мың тонна жүк тасымалданды. 2016 жылы көлік саласындағы негізгі жетістіктердің бірі көлік логистикасының тиімділігі бойынша халықаралық рейтингтегі Қазақстан көрсеткішін жақсарту болып табылады (халықаралық LPI Банкі). Қазақстан 88 орыннан 77 орынға дейін көтерілді (2014 жылмен салыстырғанда), бұл көрсеткіш ТМД елдері арасында ең үздік көрсеткіш болып табылады. [3]

Әдебиеттер

1. <http://www.portaktauz.kz/kz/about>
2. Источник: <https://24.kz/kz/zha-aly-tar/ekonomika/item/291489-biyl-ry-te-iz-porty-ar-yly-2-5-mln-tonna-zh-k-tasymaldanady>
3. Даулет Б.С., Тулембаева А.Н. Стратегическое управление в транспортно-коммуникационном комплексе РК. - Алматы: